

## Rozdział I. Teoretyczne podstawy analizy inflacji, stóp procentowych i zachowań gospodarstw domowych

### 1.1. Pojęcie i rodzaje inflacji

Inflacja jest jedną z podstawowych kategorii analizy makroekonomicznej, ponieważ łączy ogólny poziom cen z realną sytuacją gospodarstw domowych, przedsiębiorstw i sektora publicznego. Nie oznacza jedynie wzrostu ceny pojedynczego produktu, lecz utrwalony ruch cen w całym koszyku dóbr i usług konsumpcyjnych.<sup>1</sup> W ujęciu stosowanym przez statystykę publiczną chodzi o przeciętną zmianę cen dóbr i usług nabywanych przez gospodarstwa domowe. Trzeba jednak zaznaczyć, że wskaźnik inflacji opisuje konstrukcję statystyczną opartą na określonym koszyku, a nie dokładne doświadczenie każdej rodziny.<sup>23</sup>

Dla tematu pracy kluczowe znaczenie ma wpływ inflacji na siłę nabywczą dochodu. Jeżeli ceny rosną szybciej niż wynagrodzenia, emerytury, świadczenia lub dochody z działalności, ta sama kwota pozwala nabyć mniejszą ilość dóbr i usług. W ekonomii oznacza to spadek realnej wartości pieniądza.<sup>4</sup> W budżecie domowym taki proces może prowadzić do ograniczenia zakupów, wyboru tańszych zamienników, przesuwania wydatków w czasie albo zmniejszenia oszczędności.<sup>5</sup>

Inflacja ma również wymiar odczuwalny w codziennych zakupach.<sup>6</sup> Gospodarstwa domowe zwykle silniej zapamiętują ceny produktów kupowanych często, zwłaszcza żywności, paliwa, energii, czynszu i usług komunalnych. Właśnie dlatego inflacja odczuwana może różnić się od wskaźnika publikowanego przez statystykę publiczną. Różnica ta wynika z odmiennej struktury wydatków, a niekoniecznie z błędu pomiaru. Badania dotyczące oczekiwań inflacyjnych pokazują, że konsumenci w praktyce często opierają ocenę inflacji na cenach dóbr

**Commented [P1]:** Konstrukcja jest mało naturalna. Lepiej wyjaśnić myśl wprost i prostszym językiem, a następnie dodać jedno zdanie pokazujące praktyczne znaczenie dla gospodarstwa domowego. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P2]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnego przykładu. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P3]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P4]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnego przykładu. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

<sup>1</sup> T. Budzik, Inflacja - pojęcie, znaczenie, mierniki, [w:] I. Budzik-Nowodzińska, T. Budzik, L. Włodarska-Zoła, S. Stachera-Włodarczyk, Podstawy finansów - problemy kalkulacji wartości pieniądza w czasie, Wydawnictwo Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2023, s. 6.

<sup>2</sup> International Labour Office, International Monetary Fund, OECD, Eurostat, UNECE, World Bank, Consumer Price Index Manual: Concepts and Methods 2020, Washington 2020, s. 1.

<sup>3</sup> Główny Urząd Statystyczny, Co warto wiedzieć o inflacji?, Warszawa 2019, s. 9.

<sup>4</sup> T. Budzik, Inflacja - pojęcie..., dz. cyt., s. 6.

<sup>5</sup> Główny Urząd Statystyczny, Co warto wiedzieć o inflacji?, dz. cyt., s. 9-10.

<sup>6</sup> F. D'Acunto, E. Charalambakis, D. Georgarakos, G. Kenny, J. Meyer, M. Weber, Household inflation expectations: an overview of recent insights for monetary policy, ECB Discussion Paper Series No. 24, Frankfurt am Main 2024, s. 13.

kupowanych często, zwłaszcza żywności i energii. W dalszej analizie oznacza to konieczność badania nie tylko CPI, lecz także udziału wydatków podstawowych w budżecie.<sup>7</sup>

Podstawowym miernikiem inflacji konsumpcyjnej jest wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych, czyli CPI.<sup>8</sup> Jego zadaniem jest uchwycenie zmian cen koszyka dóbr i usług nabywanych przez gospodarstwa domowe. Jacek Białek zwraca uwagę, że w Polsce wskaźniki cen konsumpcyjnych są obliczane przez GUS od 1950 r., a od 1982 r. dostępne są również wskaźniki miesięczne. Oznacza to, że CPI nie jest prostym zestawieniem cen z kilku sklepów, lecz wynikiem uporządkowanej procedury statystycznej.<sup>9</sup>

CPI można traktować jako przybliżenie zmian kosztów utrzymania, ale nie jako pełny odpowiednik teoretycznego indeksu kosztów życia.<sup>10</sup> Białek wyjaśnia, że indeks kosztów utrzymania odnosi się do utrzymania określonego poziomu użyteczności, natomiast praktyczny CPI wykorzystuje formułę Laspeyresa i system wag koszyka. Wskaźnik pokazuje więc przeciętną dynamikę cen w ustalonej strukturze konsumpcji. Nie obejmuje wszystkich zmian jakości, substytucji produktów ani indywidualnych sposobów dostosowania się konsumentów. Dodatkowym ograniczeniem pomiaru jest konieczność oddzielenia czystej zmiany ceny od zmiany jakości produktu.<sup>11,12</sup>

W porównaniach międzynarodowych stosuje się także HICP, czyli zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych. Jego znaczenie wynika z ujednoliconych zasad pomiaru w państwach Unii Europejskiej. Białek wskazuje, że HICP wprowadzono między innymi po to, aby różnice w krajowych koszykach i metodach liczenia CPI nie utrudniały oceny inflacji między państwami. W tej pracy podstawowym miernikiem pozostaje CPI dla Polski, natomiast HICP może pełnić funkcję pomocniczego tła porównawczego.<sup>13</sup>

Z tego powodu inflacji nie należy traktować jako jednej liczby oderwanej od struktury budżetu domowego. Wskaźnik powstaje przez obserwację cen, przypisanie im wag oraz powiązanie ich z określonymi kategoriami konsumpcji. Dla dalszej analizy najważniejsze będą

**Commented [P5]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnych danych. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego. Tu potrzebne są konkrety: nazwisko autora/instytucja, data, dane liczbowe albo krótki przykład z przywołanego źródła. Samo powołanie typu „GUS wskazuje” albo „OECD zwraca uwagę” jest za słabe. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P6]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnych danych. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego. Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P7]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

<sup>7</sup> F. D'Acunto i in., Household inflation expectations..., dz. cyt., s. 14.

<sup>8</sup> International Labour Office i in., Consumer Price Index Manual..., dz. cyt., s. 1.

<sup>9</sup> J. Białek, Metodologia pomiaru inflacji: stan obecny i wyzwania, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2019, s. 4.

<sup>10</sup> European Parliamentary Research Service, Inflation explained: What lies behind and what is ahead?, European Parliament, Brussels 2022, s. 4.

<sup>11</sup> J.-O. Menz, E. Wieland, G. W. Beck, Estimating the impact of quality adjustment on consumer price inflation, ECB Working Paper Series No. 2773, revised May 2025, s. 5.

<sup>12</sup> J. Białek, Metodologia pomiaru inflacji..., dz. cyt., s. 5.

<sup>13</sup> J. Białek, Metodologia pomiaru inflacji..., dz. cyt., s. 6.

zwłaszcza wydatki na żywność, mieszkanie, energię, transport, zdrowie oraz wybrane usługi. W okresach gwałtownych zmian wydatków problem wag koszyka nabiera większego znaczenia, ponieważ struktura zakupów gospodarstw domowych może zmienić się szybciej niż statystyczny system wag.<sup>14</sup> To w tych obszarach wzrost cen może najszybciej zmieniać decyzje zakupowe i możliwości oszczędzania.

Koszyk inflacyjny obejmuje towary i usługi przyporządkowane do kategorii konsumpcji według klasyfikacji ECOICOP.<sup>15</sup> W praktyce są to między innymi wydatki na żywność, użytkowanie mieszkania, nośniki energii, zdrowie, transport, łączność, rekreację, kulturę, edukację oraz usługi hotelarsko-gastronomiczne. Taki podział jest istotny, ponieważ wzrost cen w poszczególnych grupach nie obciąża gospodarstw w taki sam sposób. Wyjazd turystyczny można odłożyć, ale ogrzewania, czynszu, leków lub podstawowej żywności nie da się ograniczyć równie łatwo.<sup>16</sup>

System wag CPI odzwierciedla strukturę wydatków gospodarstw domowych, ale robi to w ujęciu przeciętnym.<sup>17</sup> GUS opiera wagi między innymi na wynikach badania budżetów gospodarstw domowych i aktualizuje je, aby pomiar lepiej odpowiadał zmianom konsumpcji. Nie oznacza to jednak, że każdy konsument doświadcza inflacji identycznie. Gospodarstwo o niskich dochodach, przeznaczające dużą część budżetu na żywność i mieszkanie, może odczuwać wzrost cen silniej niż gospodarstwo o wyższych dochodach i większym udziale wydatków dobrowolnych.<sup>18</sup>

Znaczenie ma również dobór reprezentantów cenowych. Białek opisuje, że przy wyborze reprezentanta bierze się pod uwagę jego znaczenie w sprzedaży oraz dostępność dla konsumentów. Lista produktów i usług nie jest stała, ponieważ zmieniają się technologie, zwyczaje zakupowe i kanały sprzedaży. Dzięki temu statystyka cen może reagować na zmiany rynku, choć nadal pozostaje modelem przeciętnego koszyka, a nie zapisem wszystkich indywidualnych wyborów.<sup>19</sup>

**Commented [P8]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnych przykładów. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego.

Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P9]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnych przykładów. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego.

Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P10]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik.

Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P11]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik.

Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

<sup>14</sup> M. Reinsdorf, COVID-19 and the CPI: Is Inflation Underestimated?, IMF Working Paper WP/20/224, Washington 2020, s. 1-2.

<sup>15</sup> D. Bianco, The Redistributive Effects of Inflation on Spanish Households, MPRA Paper No. 122176, Munich 2024, s. 5.

<sup>16</sup> J. Białek, Metodologia pomiaru inflacji..., dz. cyt., s. 8.

<sup>17</sup> D. Bianco, The Redistributive Effects..., dz. cyt., s. 6-7.

<sup>18</sup> Główny Urząd Statystyczny, Co warto wiedzieć o inflacji?, dz. cyt., s. 51.

<sup>19</sup> J. Białek, Metodologia pomiaru inflacji..., dz. cyt., s. 9.

W kolejnych rozdziałach istotne będzie więc nie tylko tempo wzrostu CPI, lecz także to, które grupy cen odpowiadały za presję inflacyjną. Wzrost cen dóbr podstawowych silnie obciąża budżety, bo dotyczy wydatków trudnych do odłożenia. Wzrost cen dóbr mniej koniecznych daje gospodarstwom większą możliwość rezygnacji albo przesunięcia zakupów. W tym sensie rozdział teoretyczny przygotowuje grunt do późniejszej analizy struktury wydatków.

W literaturze ekonomicznej często odróżnia się inflację popytową od kosztowej.<sup>20</sup> Inflacja popytowa pojawia się wtedy, gdy łączny popyt rośnie szybciej niż możliwości podaży. Przedsiębiorstwa mogą wówczas podnosić ceny, ponieważ konsumenci i inwestorzy nadal zgłaszają zapotrzebowanie na dobra i usługi. Inflacja kosztowa ma inne źródło: wynika ze wzrostu kosztów produkcji, na przykład energii, paliw, surowców, wynagrodzeń, podatków pośrednich lub importowanych komponentów.<sup>21</sup> GUS zwraca uwagę, że poziom cen zależy zarówno od czynników krajowych, jak i międzynarodowych.<sup>22,23</sup>

Drugie ważne rozróżnienie dotyczy inflacji ogólnej i bazowej.<sup>24</sup> Inflacja ogólna pokazuje pełny wskaźnik CPI, natomiast inflacja bazowa służy ocenie bardziej trwałej presji cenowej. NBP wyjaśnia, że inflacja bazowa wiąże się przede wszystkim z presją popytową i oczekiwaniami inflacyjnymi, a w mniejszym stopniu z przejściowymi szokami podażowymi. Dla banku centralnego ważne jest więc nie tylko to, czy ceny rosną, lecz także to, czy wzrost cen ma charakter jednorazowy, czy utrwała się w gospodarce.<sup>25</sup>

NBP publikuje kilka miar inflacji bazowej<sup>26</sup>: po wyłączeniu cen administrowanych, po wyłączeniu cen najbardziej zmiennych, po wyłączeniu cen żywności i energii oraz piętnastoprocentową średnią obciętą. Z punktu widzenia gospodarstw domowych szczególnie ważne jest porównanie inflacji ogólnej z inflacją po wyłączeniu żywności i energii. Jeżeli ceny

**Commented [P12]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnych przykładów. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego.

Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P13]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnych przykładów. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego.

Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P14]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnych przykładów. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego.

Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P15]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnych przykładów. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego.

Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

<sup>20</sup> A. Kępka, N. Pająk, Wpływ wojny w Ukrainie na wysokość inflacji w Polsce, *Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne*, z. 4, 2022, s. 61.

<sup>21</sup> Tamże, s. 61.

<sup>22</sup> E. Zelma, Inflacja w Polsce w świetle wybranych teorii ekonomicznych, *Nauki Ekonomiczne*, t. XL, 2024, s. 122-123.

<sup>23</sup> Główny Urząd Statystyczny, Co warto wiedzieć o inflacji?, dz. cyt., s. 10.

<sup>24</sup> Narodowy Bank Polski, *Metodyka obliczania miar inflacji bazowej publikowanych przez Narodowy Bank Polski*, Warszawa 2026, s. 3.

<sup>25</sup> Narodowy Bank Polski, *Metodyka obliczania miar inflacji bazowej publikowanych przez Narodowy Bank Polski*, Warszawa 2026, s. 3.

<sup>26</sup> Narodowy Bank Polski, *Metodyka obliczania miar inflacji bazowej...*, dz. cyt., s. 4.

rosną także po usunięciu tych zmiennych kategorii, oznacza to szerszą presję cenową, która może trwale wpływać na decyzje konsumpcyjne.<sup>27</sup>

Inflację klasyfikuje się także według tempa wzrostu cen, między innymi jako pełzającą, kroczącą, galopującą lub hiperinflację.<sup>28</sup> W pracy dotyczącej Polski w latach 2018-2025 ważniejsze od samych nazw są jednak skutki dla decyzji gospodarstw domowych. Przy umiarkowanej inflacji dostosowania budżetu mogą być stopniowe. Przy szybkiej inflacji rośnie niepewność: część zakupów jest przyspieszana, część odkładana, a oszczędności tracą realną wartość. Ten mechanizm będzie istotny przy analizie konsumpcji i oszczędzania.<sup>29</sup> Ujęcie to pozwala połączyć klasyfikację inflacji z realnymi decyzjami gospodarstw domowych, a nie tylko z formalnym opisem tempa wzrostu cen.

## 1.2. Przyczyny i skutki inflacji w gospodarce

Źródła inflacji są złożone i zwykle nie ograniczają się do jednego czynnika. W gospodarce otwartej ceny krajowe zależą od popytu wewnętrznego, kosztów produkcji, cen importu, kursu walutowego, cen surowców oraz oczekiwań podmiotów gospodarczych. GUS wskazuje, że znaczenie mają zarówno ceny na rynkach międzynarodowych, jak i czynniki wewnętrzne, między innymi płace, technologie, marże oraz warunki wpływające na podaż żywności. Inflacja może więc mieć jednocześnie komponent popytowy i kosztowy.<sup>30</sup>

Inflacja popytowa pojawia się przede wszystkim wtedy, gdy konsumenci, przedsiębiorstwa lub państwo zwiększają zapotrzebowanie na dobra i usługi, a podaż nie nadąża za tym wzrostem. Jeśli gospodarstwa domowe mają większy dochód, korzystają z kredytu albo obawiają się dalszych podwyżek cen, mogą przyspieszać zakupy. Przedsiębiorstwa, widząc utrzymujący się popyt, łatwiej przenoszą wyższe ceny na odbiorców. Mechanizm ten jest szczególnie widoczny na rynkach, gdzie podaż reaguje wolno, na przykład w mieszkalnictwie i części usług.

Inflacja kosztowa powstaje po stronie podaży. Jej źródłem może być wzrost cen energii, paliw, surowców, kosztów transportu, wynagrodzeń lub podatków pośrednich. NBP w metodyce inflacji bazowej zwraca uwagę, że ceny żywności i energii są silnie podatne na

**Commented [P16]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P17]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P18]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnego przykładu. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P19]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnego przykładu. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P20]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Tu potrzebne są konkrety: nazwisko autora/instytucja, data, dane liczbowe albo krótki przykład z przywołanego źródła. Samo powołanie typu „GUS wskazuje” albo „OECD zwraca uwagę” jest za słabe. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P21]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

<sup>27</sup> Narodowy Bank Polski, Metodyka obliczania miar inflacji bazowej..., dz. cyt., s. 4.

<sup>28</sup> A. Kępka, N. Pająk, Wpływ wojny w Ukrainie..., dz. cyt., s. 61.

<sup>29</sup> A. Kamińska, Inflacja w Polsce w latach 2010-2021 i jej znaczenie dla gospodarki, [w:] Debiuty Studenckie 2022, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wrocław 2022, s. 131-132.

<sup>30</sup> Główny Urząd Statystyczny, Co warto wiedzieć o inflacji?, dz. cyt., s. 10.

wewnętrzne i zewnętrzne szoki podaŹowe, dlatego w analizie inflacji stosuje się miary wyłączające te kategorie. Dla gospodarstw domowych jest to szczególnie ważne, ponieważ właśnie z wydatków na energię i żywność najtrudniej szybko zrezygnować.<sup>31 32</sup>

W praktyce mechanizmy popytowe i kosztowe często występują równocześnie. Wzrost cen energii podnosi koszty produkcji, transportu i usług, a następnie przenosi się na ceny detaliczne. Jeżeli gospodarstwa oczekują dalszych podwyżek, mogą przyspieszać zakupy, a pracownicy mogą domagać się wyższych wynagrodzeń. Początkowy szok kosztowy może wtedy przekształcić się w szerszą presję cenową. Z tego powodu polityka gospodarcza analizuje nie tylko bieżący CPI, lecz także źródła i trwałość inflacji.

Szczególną rolę w procesach inflacyjnych odgrywają oczekiwania inflacyjne. Jeżeli konsumenci i przedsiębiorstwa spodziewają się dalszego wzrostu cen, podejmują decyzje, które mogą wzmacniać presję inflacyjną. Konsumenci przyspieszają część zakupów, a przedsiębiorstwa wcześniej korygują cenniki, aby zabezpieczyć marŹe. NBP ujmuje oczekiwania inflacyjne jako jeden z kanałów transmisji polityki pienięŹnej, co pokazuje, Źe znaczenie mają nie tylko ceny bieżące, lecz także przewidywania co do przyszłości.<sup>33</sup>

W gospodarstwach domowych oczekiwania inflacyjne wpływają zarówno na konsumpcję, jak i na oszczędzanie. Gdy konsumenci uznają, Źe pieniąŹ szybko traci wartoŹć, mogą ograniczać gotówkę i szybciej wydawać dochód. CzęŹć gospodarstw może jednak reagować odwrotnie i zwiększać oszczędności przezrocznościowe, ponieważ obawia się przyszłych kosztów Źycia. Kierunek reakcji zaleŹy od dochodu, wieku, stabilności zatrudnienia, zadłuŹenia oraz posiadanych rezerw finansowych.

Inflacja zmienia także realny podział dochodów. GUS wskazuje, Źe silny wzrost cen obniŹa realną wartoŹć bieżących dochodów, zwłaszcza wtedy, gdy wynagrodzenia i świadczenia nie nadążają za cenami. Najbardziej naraŹone są gospodarstwa o niŹszych dochodach, bo większą część budżetu przeznaczają na dobra podstawowe. Ich pole manewru jest ograniczone: trudniej im odłóŹyć zakup żywności, leków, energii lub opłat mieszkaniowych.<sup>34</sup>

**Commented [P22]:** Zdanie jest zbyt długie i ma zbyt wiele informacji w jednym ciągu. Stylem ludzkim naleŹy je rozbić na dwa krótsze zdania oraz zostawić tylko jedną główną myśl w kaŹdym zdaniu. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie Źródła.

**Commented [P23]:** Fragment brzmi sztucznie i moŹe sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo uŹywa ogólnej formuły bez konkretnego. Stylem ludzkim warto napisać proŹiej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie Źródła.

**Commented [P24]:** Fragment brzmi sztucznie i moŹe sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo uŹywa ogólnej formuły bez konkretnego. Stylem ludzkim warto napisać proŹiej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie Źródła.

**Commented [P25]:** Fragment brzmi sztucznie i moŹe sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo uŹywa ogólnej formuły bez konkretnego. Stylem ludzkim warto napisać proŹiej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie Źródła.

**Commented [P26]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. NaleŹy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie Źródła.

**Commented [P27]:** Fragment brzmi sztucznie i moŹe sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo uŹywa ogólnej formuły bez konkretnego. Stylem ludzkim warto napisać proŹiej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie Źródła.

**Commented [P28]:** Tu potrzebne są konkrety: nazwisko autora/instytucja, data, dane liczbowe albo krótki przykład z przywołanego Źródła. Samo powołanie typu „GUS wskazuje” albo „OECD zwraca uwagę” jest za słabe. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie Źródła.

<sup>31</sup> Narodowy Bank Polski, Metodyka obliczania miar inflacji bazowej..., dz. cyt., s. 4.

<sup>32</sup> Narodowy Bank Polski, Metodyka obliczania miar inflacji bazowej..., dz. cyt., s. 5.

<sup>33</sup> M. Kapuściński i in., Mechanizm transmisji polityki pienięŹnej w Polsce. Co wiemy w 2015 roku?, Materiały i Studia nr 323, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2016, s. 115.

<sup>34</sup> Główny Urząd Statystyczny, Co warto wiedzieć o inflacji?, Warszawa 2019, s. 12.

Skutki inflacji dla przedsiębiorstw są bardziej złożone niż sam wzrost przychodów nominalnych. Wyższe ceny mogą zwiększać obroty, ale jednocześnie podnoszą koszty produkcji, transportu, wynagrodzeń i finansowania. Firmy muszą decydować, czy przenieść koszty na klientów, czy zaakceptować niższą marżę. Wysoka inflacja utrudnia wycenę kontraktów, planowanie inwestycji oraz negocjowanie płac. Pośrednio wpływa to na rynek pracy, a więc także na dochody gospodarstw domowych.

Inflacja oddziałuje również na finanse publiczne. Wzrost cen może zwiększać nominalne wpływy z podatków pośrednich, ale równocześnie podnosi koszty zakupów publicznych, inwestycji, świadczeń i wynagrodzeń w sektorze publicznym. Jeżeli inflacja utrwała się, państwo stoi przed presją waloryzacji świadczeń i dostosowania wydatków. W tym sensie inflacja nie jest wyłącznie problemem konsumentów, lecz zjawiskiem wpływającym na cały system gospodarczy.

Istotnym problemem jest nierównomierny wpływ inflacji na gospodarstwa domowe. Caisl, Hermida, Levy i Menyhért w analizie OECD podkreślają, że wskaźnik ogólny jest użyteczny do liczenia przeciętnej zmiany cen, ale ukrywa różnice wynikające ze struktury wydatków. Dla jednego gospodarstwa najważniejszy będzie koszt transportu, dla innego żywność, a dla kolejnego energia i mieszkanie. Dlatego analiza inflacji powinna uwzględniać grupy dochodowe oraz udział dóbr podstawowych w budżecie.<sup>35</sup>

Autorzy raportu OECD pokazują również, że udział żywności, energii mieszkaniowej, paliw transportowych i pozostałych dóbr może istotnie zmieniać indywidualne doświadczenie inflacji. W gospodarstwach o niskich dochodach dobra podstawowe zajmują większą część budżetu, więc ich podwyżki szybciej obniżają realny standard życia. W takiej sytuacji przeciętny wskaźnik inflacji może nie oddawać skali obciążenia, z którym mierzy się konkretna grupa gospodarstw.<sup>36</sup>

Jednym ze skutków inflacji jest zmiana struktury konsumpcji. Gospodarstwa mogą ograniczać rekreację, kulturę, restauracje, odzież, wyposażenie mieszkania albo dobra trwałe, aby utrzymać wydatki konieczne. Mogą też częściej wybierać promocje, marki własne, tańsze sklepy i zakupy planowane. Takie dostosowania nie zawsze zmniejszają nominalne wydatki,

**Commented [P29]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P30]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P31]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P32]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnego przykładu. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P33]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Tu potrzebne są konkrety: nazwisko autora/instytucja, data, dane liczbowe albo krótki przykład z przywołanego źródła. Samo powołanie typu „GUS wskazuje” albo „OECD zwraca uwagę” jest za słabe. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P34]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

<sup>35</sup> J. Caisl, L. Hermida, H. Levy, B. Menyhért, The Uneven Impact of High Inflation, OECD Papers on Well-being and Inequalities, Working Paper No. 18, OECD, Paris 2023, s. 16.

<sup>36</sup> J. Caisl, L. Hermida, H. Levy, B. Menyhért, The Uneven Impact of High Inflation, dz. cyt., s. 16.

ponieważ przy wysokich cenach kwoty w złotych mogą nadal rosnąć. Ograniczeniu podlega wtedy realna ilość nabywanych dóbr i usług.

Inflacja wpływa także na oszczędności. Jeżeli oprocentowanie depozytów nie rekompensuje wzrostu cen, realna wartość zgromadzonych środków maleje. Gospodarstwa z większym kapitałem mogą szukać instrumentów chroniących wartość majątku, ale gospodarstwa o niższych dochodach często nie mają takiej możliwości. Ich oszczędności bywają niewielkie i służą bieżącemu bezpieczeństwu. W efekcie inflacja może pogłębiać różnice majątkowe między gospodarstwami.<sup>37</sup>

Wysoka inflacja oddziałuje również na kredytobiorców i wierzycieli. Gdy stopy procentowe pozostają niskie, dłużnik może korzystać ze spadku realnej wartości długu. Jeżeli jednak bank centralny podnosi stopy, rosną koszty kredytów zmiennoprocentowych. Wtedy gospodarstwo ponosi podwójne obciążenie: wyższe ceny zwiększają koszty życia, a wyższe raty ograniczają dochód dostępny na konsumpcję. Jest to szczególnie ważne dla rodzin spłacających kredyty mieszkaniowe.<sup>38</sup>

Znaczenie inflacji dla oszczędności potwierdza literatura empiryczna. De Serres i Pelgrin wskazują w opracowaniu OECD, że dochody, realne stopy procentowe i inflacja należą do determinant stóp oszczędności gospodarstw domowych w krajach G7. Oszczędzanie nie jest więc wyłącznie przejawem indywidualnej dyscypliny finansowej. Zależy także od cen, dochodów, oprocentowania, zadłużenia i poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego.<sup>39</sup>

Najważniejszy wniosek z tej części jest taki, że inflacja działa na gospodarstwa domowe kilkoma kanałami jednocześnie. Obniża realną wartość dochodów, zmienia strukturę zakupów, wpływa na opłacalność oszczędzania, modyfikuje decyzje kredytowe i zwiększa niepewność finansową. Skutki zależą jednak od tego, które dobra drożeją, jak zmieniają się dochody oraz czy jednocześnie rosną stopy procentowe.

<sup>37</sup> A. de Serres, F. Pelgrin, The Decline in Private Saving Rates in the 1990s in OECD Countries: How Much Can be Explained by Non-Wealth Determinants?, OECD Economics Department Working Papers No. 344, OECD, Paris 2002, s. 10.

<sup>38</sup> Główny Urząd Statystyczny, Co warto wiedzieć o inflacji?, Warszawa 2019, s. 12.

<sup>39</sup> F. Hüfner, I. Koske, Explaining Household Saving Rates in G7 Countries: Implications for Germany, OECD Economics Department Working Papers No. 754, OECD, Paris 2010, s. 2.

**Commented [P35]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnych danych. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego.

Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P36]:** Tu potrzebne są konkrety: nazwisko autora/instytucja, data, dane liczbowe albo krótki przykład z przywołanego źródła. Samo powołanie typu „GUS wskazuje” albo „OECD zwraca uwagę” jest za słabe.

Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P37]:** Tu potrzebne są konkrety: nazwisko autora/instytucja, data, dane liczbowe albo krótki przykład z przywołanego źródła. Samo powołanie typu „GUS wskazuje” albo „OECD zwraca uwagę” jest za słabe.

Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P38]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnych danych. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego.

Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P39]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik.

Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P40]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik.

Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

### 1.3. Stopy procentowe jako instrument polityki pieniężnej

Stopy procentowe są podstawowym instrumentem oddziaływania banku centralnego na koszt pieniądza w gospodarce. W Polsce decyzje w tym zakresie podejmuje Rada Polityki Pieniężnej. W założeniach polityki pieniężnej NBP wskazano, że podstawowym instrumentem polityki pieniężnej są stopy procentowe, a stopa referencyjna określa rentowność podstawowych operacji otwartego rynku i wpływa na krótkoterminowe stopy rynkowe. Z tego powodu stopa referencyjna jest punktem odniesienia dla rynku pieniężnego oraz pośrednio dla oprocentowania kredytów i depozytów.<sup>40</sup>

Obok stopy referencyjnej znaczenie mają stopa lombardowa i depozytowa. Stopa lombardowa określa koszt krótkoterminowego finansowania banków w banku centralnym, natomiast stopa depozytowa wyznacza oprocentowanie środków lokowanych w NBP na termin overnight. Te stopy tworzą korytarz dla najkrótszych stawek rynku pieniężnego. Dzięki temu bank centralny wpływa na warunki płynnościowe sektora bankowego, a w dalszej kolejności na oprocentowanie oferowane gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom.<sup>41</sup>

Zmiany stóp procentowych oddziałują przez mechanizm transmisji polityki pieniężnej. Jest to proces, w którym decyzja banku centralnego wpływa najpierw na rynek pieniężny, następnie na oprocentowanie kredytów i depozytów, a później na decyzje konsumentów i przedsiębiorstw. Dopiero w dalszym etapie zmieniają się popyt, produkcja i inflacja. Kapuściński, Kocięcki, Kowalczyk, Łyziak, Przystupa, Stanisławska, Sznajderska i Wróbel wyróżniają w tym mechanizmie między innymi kanał stopy procentowej, kanał kursowy, kanał kredytowy oraz kanał oczekiwań.<sup>42</sup>

Dla gospodarstw domowych stopy procentowe mają znaczenie przede wszystkim przez konkretne decyzje finansowe. Wzrost stóp zwykle zwiększa koszt kredytu, może podnosić oprocentowanie depozytów, ograniczać zakupy finansowane długiem i zachęcać do przesunięcia części konsumpcji w czasie. Spadek stóp działa w przeciwnym kierunku: obniża koszt obsługi długu, ułatwia finansowanie kredytem i osłabia zachętę do lokowania środków na nisko oprocentowanych depozytach.

**Commented [P41]:** Zdanie jest zbyt długie i ma zbyt wiele informacji w jednym ciągu. Stylem ludzkim należy je rozbić na dwa krótsze zdania oraz zostawić tylko jedną główną myśl w każdym zdaniu. Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P42]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P43]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P44]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnego przykładu. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

<sup>40</sup> Rada Polityki Pieniężnej, Założenia polityki pieniężnej na rok 2022, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2021, s. 6-7.

<sup>41</sup> Rada Polityki Pieniężnej, Założenia polityki pieniężnej na rok 2022, dz. cyt., s. 7.

<sup>42</sup> M. Kapuściński i in., Mechanizm transmisji polityki pieniężnej w Polsce. Co wiemy w 2015 roku?, Materiały i Studia nr 323, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2016, s. 3.

Kanał stopy procentowej jest podstawowym sposobem, w jaki decyzje banku centralnego przechodzą do sektora prywatnego. Gdy rośnie stopa referencyjna, banki komercyjne zwykle dostosowują oprocentowanie kredytów i depozytów. Wyższe oprocentowanie kredytu podnosi koszt finansowania konsumpcji i inwestycji, natomiast wyższe oprocentowanie depozytu może zachęcać do odłożenia części wydatków. NBP wskazuje, że zmiany stóp oddziałują zarówno na stawki rynku pieniężnego, jak i na stopy depozytowe oraz kredytowe.<sup>43</sup>

W gospodarstwach domowych szczególnie widoczny jest wpływ stóp na kredyty mieszkaniowe i konsumpcyjne. Jeżeli zobowiązanie ma zmienne oprocentowanie, wzrost stóp zwiększa ratę i zmniejsza dochód pozostający na pozostałe wydatki. Raty kredytu nie można ograniczyć tak łatwo jak wyjścia do restauracji, zakup odzieży czy wyjazd wakacyjny. Właśnie dlatego polityka pieniężna może szybko przenosić się na codzienną strukturę budżetu rodzinnego.

Wyższe stopy procentowe mogą jednocześnie zwiększać atrakcyjność oszczędzania, zwłaszcza w formie lokat i depozytów. Nie oznacza to jednak automatycznej poprawy sytuacji oszczędzających. O rzeczywistej opłacalności decyduje relacja między oprocentowaniem nominalnym a inflacją. Jeżeli oprocentowanie lokaty jest niższe niż tempo wzrostu cen, realna wartość oszczędności nadal maleje. Dlatego gospodarstwa oceniają nie tylko samą wysokość stóp, lecz także realną ochronę siły nabywczej.

Wpływ realnej stopy procentowej na oszczędności nie jest jednoznaczny. OECD wskazuje, że wzrost realnej stopy zwiększa koszt bieżącej konsumpcji względem przyszłej i może sprzyjać oszczędzaniu. Jednocześnie efekt ten może być osłabiony przez efekt dochodowy oraz ograniczenia płynnościowe. Oznacza to, że gospodarstwo posiadające nadwyżkę środków może reagować inaczej niż gospodarstwo zadłużone albo utrzymujące się z niskiego dochodu.<sup>44</sup>

Kanał kredytowy działa wtedy, gdy zmiana stóp procentowych wpływa nie tylko na cenę kredytu, lecz także na jego dostępność. Przy wyższych stopach banki ostrożniej oceniają zdolność kredytową, a gospodarstwa mogą odkładać decyzję o nowym zobowiązaniu. Spada wtedy popyt na dobra trwałe, remonty, mieszkania i część usług finansowanych kredytem. NBP

**Commented [P45]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretności. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego.

Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P46]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P47]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

<sup>43</sup> M. Kapuściński i in., Mechanizm transmisji polityki pieniężnej w Polsce..., dz. cyt., s. 64.

<sup>44</sup> A. de Serres, F. Pelgrin, The Decline in Private Saving Rates in the 1990s in OECD Countries: How Much Can be Explained by Non-Wealth Determinants?, OECD Economics Department Working Papers No. 344, OECD, Paris 2002, s. 10.

ujmuje kanał kredytowy jako jeden z mechanizmów przenoszenia polityki pieniężnej na gospodarkę realną.<sup>45</sup>

Wzrost stóp może ograniczać konsumpcję dwoma drogami. Po pierwsze, zwiększa koszty obsługi długu w gospodarstwach już zadłużonych. Po drugie, zmniejsza skłonność do zaciągania nowych zobowiązań, ponieważ przyszłe raty stają się wyższe lub trudniej dostępne. Najbardziej wrażliwe są zakupy dóbr trwałych i usług finansowanych kredytem, na przykład samochodów, sprzętu RTV i AGD, wyposażenia mieszkania albo większych remontów.

Kanał oczekiwań dotyczy wpływu decyzji banku centralnego na przewidywania konsumentów i przedsiębiorstw. Jeżeli podwyżki stóp są odbierane jako wiarygodna reakcja antyinflacyjna, gospodarstwa mogą oczekiwać stabilizacji cen, a przedsiębiorstwa ostrożniej kształtować cenniki. NBP w analizie transmisji polityki pieniężnej omawia oczekiwania inflacyjne osobno, co wskazuje na ich znaczenie dla skuteczności polityki pieniężnej.<sup>46</sup>

Efekty zmian stóp procentowych nie pojawiają się natychmiast. Najpierw zmienia się koszt pieniądza, następnie oprocentowanie produktów bankowych, a dopiero później decyzje konsumpcyjne i inwestycyjne. Reakcja gospodarstwa zależy od tego, czy posiada kredyt, ma oszczędności, planuje większy zakup oraz jak ocenia stabilność własnego dochodu. W analizie empirycznej stopy procentowe należy więc traktować jako ważny, lecz nie jedyny czynnik zmiany konsumpcji.

W teorii podwyżka stóp procentowych ogranicza presję inflacyjną przez osłabienie popytu i zwiększenie bodźców do oszczędzania. Dla banku centralnego jest to jednak decyzja wymagająca równoważenia kosztów. Zbyt niskie stopy przy wysokiej inflacji mogą utrzymywać wzrost cen, natomiast zbyt wysokie stopy mogą osłabiać aktywność gospodarczą i pogarszać sytuację kredytobiorców. Założenia polityki pieniężnej NBP podkreślają potrzebę dostosowania parametrów polityki do warunków gospodarczych, stabilności cen i stabilności systemu finansowego.<sup>47</sup>

W odniesieniu do gospodarstw domowych decyzje o stopach procentowych wpływają na trzy obszary. Pierwszym są bieżące wydatki, bo wzrost rat kredytowych zmniejsza dochód

**Commented [P48]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P49]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretności. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

<sup>45</sup> M. Kapuściński i in., Mechanizm transmisji polityki pieniężnej w Polsce. Co wiemy w 2015 roku?, Materiały i Studia nr 323, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2016, s. 104.

<sup>46</sup> M. Kapuściński i in., Mechanizm transmisji polityki pieniężnej w Polsce..., dz. cyt., s. 115.

<sup>47</sup> Rada Polityki Pieniężnej, Założenia polityki pieniężnej na rok 2022, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2021, s. 5-6.

dostępny na konsumpcję. Drugim są nowe zobowiązania, ponieważ droższy kredyt ogranicza zakupy finansowane długiem. Trzecim są oszczędności, ponieważ wyższe oprocentowanie może zwiększać atrakcyjność depozytów, jeżeli inflacja nie pochłania realnego zysku.

Stopa procentowa musi być analizowana w ujęciu nominalnym i realnym. Nominalna stopa jest widoczna w umowie kredytowej lub ofercie lokaty. Realna stopa uwzględnia inflację i pokazuje, czy po okresie oszczędzania siła nabywcza kapitału wzrosła, czy spadła. OECD wskazuje, że realne stopy procentowe i inflacja są istotnymi determinantami oszczędzania. Dlatego w pracy o latach 2018-2025 stopy procentowe należy rozpatrywać łącznie z inflacją.<sup>48</sup>

Wysokie stopy procentowe mogą więc jednocześnie ograniczać konsumpcję i zwiększać zainteresowanie oszczędzaniem, ale nie w każdym gospodarstwie w ten sam sposób. Rodzina z wolnymi środkami może przenieść część kapitału na lokaty lub obligacje. Gospodarstwo obciążone ratą kredytu i rosnącymi cenami żywności może nie mieć nadwyżki do odłożenia. Ten przykład pokazuje, dlaczego sama średnia stopa procentowa nie wystarcza do oceny sytuacji gospodarstw domowych.

#### 1.4. Zachowania konsumpcyjne gospodarstw domowych

Konsumpcja gospodarstw domowych oznacza wykorzystanie dochodu i zasobów na zakup dóbr oraz usług zaspokajających potrzeby. W statystyce publicznej ważnym źródłem informacji o tych procesach jest badanie budżetów gospodarstw domowych. GUS wskazuje, że badanie to dostarcza danych o poziomie życia, rozchodach, spożyciu żywności, przychodach oraz warunkach życia. Dla tej pracy oznacza to możliwość powiązania teorii konsumpcji z danymi empirycznymi o wydatkach polskich gospodarstw.<sup>49</sup>

Decyzje konsumpcyjne zależą od dochodu rozporządzalnego, poziomu cen, oczekiwań, liczby osób w gospodarstwie, wieku, miejsca zamieszkania, aktywności zawodowej i dostępu do kredytu. Dochód wyznacza ogólną możliwość zaspokajania potrzeb, ale ceny określają realny zakres zakupów. W warunkach wysokiej inflacji wzrost nominalnego dochodu nie musi poprawiać sytuacji, jeśli ceny rosną szybciej. Konsumpcja przybiera wtedy charakter dostosowawczy.

**Commented [P50]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P51]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretności. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P52]:** Tu potrzebne są konkrety: nazwisko autora/instytucja, data, dane liczbowe albo krótki przykład z przywołanego źródła. Samo powołanie typu „GUS wskazuje” albo „OECD zwraca uwagę” jest za słabe. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P53]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

<sup>48</sup> F. Hüfner, I. Koske, Explaining Household Saving Rates in G7 Countries: Implications for Germany, OECD Economics Department Working Papers No. 754, OECD, Paris 2010, s. 18.

<sup>49</sup> Główny Urząd Statystyczny, Zeszyt metodologiczny. Badanie budżetów gospodarstw domowych, Warszawa 2024, s. 10.

Wydatki gospodarstw obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz pozostałe wydatki. GUS wskazuje, że towary i usługi konsumpcyjne służą zaspokojeniu potrzeb gospodarstwa i obejmują dobra nietrwałe, półtrwałe, trwałe oraz usługi. To rozróżnienie ma znaczenie analityczne. Zakup mebli, sprzętu elektronicznego lub wyjazdu można odłożyć, natomiast podstawową żywność, ogrzewanie, czynsz albo leki ogranicza się znacznie trudniej.<sup>50</sup>

Zachowania konsumpcyjne można analizować przez podział na wydatki konieczne i dobrowolne. Do wydatków koniecznych należą przede wszystkim żywność, mieszkanie, energia, zdrowie, dojazdy do pracy i edukacja dzieci. Wydatki dobrowolne obejmują część rekreacji, kultury, turystyki, restauracji, rozrywki i zakupów dóbr trwałych. Gdy inflacja rośnie, gospodarstwa zwykle najpierw ograniczają kategorie dobrowolne, a dopiero później zmieniają poziom lub jakość wydatków podstawowych.

Wpływ inflacji na konsumpcję zależy od struktury budżetu. OECD podkreśla, że wzorce konsumpcji różnią się między gospodarstwami i grupami ludności, a przeciętny wskaźnik inflacji może ukrywać te różnice. Gospodarstwo, które znaczną część dochodu przeznacza na żywność i energię, silniej odczuje wzrost cen tych kategorii niż gospodarstwo z większym udziałem usług dobrowolnych. Dlatego w analizie należy badać udział poszczególnych kategorii wydatków, a nie tylko wydatki ogółem.<sup>51</sup>

W czasie wysokiej inflacji gospodarstwa stosują strategie adaptacyjne. Mogą ograniczać ilość kupowanych dóbr, wybierać tańsze odpowiedniki, odkładać większe zakupy albo korzystać z oszczędności i kredytu. Każda strategia ma inny skutek ekonomiczny. Ograniczenie konsumpcji zmniejsza popyt bieżący, wykorzystanie oszczędności obniża poduszkę finansową, a kredyt przenosi część kosztów na przyszłość.

Na konsumpcję wpływa także sposób postrzegania cen. GUS zwraca uwagę, że konsumenci mogą odczuwać inflację jako wyższą od wskaźnika oficjalnego, ponieważ koncentrują się na produktach, których ceny wzrosły najbardziej. Taka percepcja może wzmacniać ostrożność zakupową nawet wtedy, gdy CPI zaczyna spadać. Gospodarstwa reagują

**Commented [P54]:** Tu potrzebne są konkrety: nazwisko autora/instytucja, data, dane liczbowe albo krótki przykład z przywołanego źródła. Samo powołanie typu „GUS wskazuje” albo „OECD zwraca uwagę” jest za słabe.  
Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P55]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnych danych. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego.  
Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik.  
Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P56]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnych danych. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego.  
Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P57]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik.  
Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

<sup>50</sup> Główny Urząd Statystyczny, Zeszyt metodologiczny. Badanie budżetów gospodarstw domowych, Warszawa 2024, s. 29.

<sup>51</sup> J. Caisl, L. Hermida, H. Levy, B. Menyhért, The Uneven Impact of High Inflation, OECD Papers on Well-being and Inequalities, Working Paper No. 18, OECD, Paris 2023, s. 16.

więc nie tylko na dane statystyczne, lecz także na własne doświadczenia z codziennych zakupów.<sup>52</sup>

W analizie lat 2018-2025 należy założyć, że zmiany konsumpcji wynikają z połączenia inflacji, dochodu, stóp procentowych, zadłużenia, oczekiwań i sytuacji na rynku pracy. Sama inflacja wyjaśnia część zmian w strukturze wydatków, ale nie opisuje wszystkich decyzji. Jeżeli dochody rosną szybko, część gospodarstw może utrzymać poziom konsumpcji. Jeżeli równocześnie rosną raty kredytów, nawet stabilny dochód nominalny może nie wystarczyć do zachowania wcześniejszego standardu życia.

Dochód do dyspozycji jest jednym z kluczowych pojęć w analizie konsumpcji i oszczędności. GUS definiuje go jako dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki, który może zostać przeznaczony na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności. Definicja ta pokazuje napięcie między konsumpcją a oszczędzaniem. Jeżeli rosną wydatki obowiązkowe, mniej środków pozostaje zarówno na dobra dobrowolne, jak i na odkładanie pieniędzy.<sup>53</sup>

Gospodarstwa domowe różnią się elastycznością wydatków. Samotna osoba, rodzina z dziećmi, emeryt, kredytobiorca i gospodarstwo wynajmujące mieszkanie mają inną strukturę kosztów. Wzrost cen żywności szczególnie obciąża rodziny wieloosobowe. Wzrost kosztów energii jest dotkliwy dla gospodarstw mieszkających w dużych lub słabo ocieplonych lokalach. Wzrost stóp procentowych najmocniej dotyczy gospodarstw zadłużonych. Z tego powodu przeciętny opis konsumpcji wymaga uzupełnienia analizą grupową.

Badanie budżetów gospodarstw domowych umożliwia taką analizę, ponieważ obejmuje informacje o wydatkach, dochodach, wyposażeniu, warunkach mieszkaniowych, subiektywnej ocenie sytuacji materialnej, aktywach, zobowiązaniach i strukturze demograficzno-społecznej. Zakres tych danych pozwala w części empirycznej powiązać zmiany makroekonomiczne z codziennymi decyzjami ekonomicznymi gospodarstw.<sup>54</sup>

W części teoretycznej konsumpcję należy więc traktować jako proces zależny od wielu ograniczeń. Nie jest ona wyłącznie wyrazem preferencji, lecz także skutkiem dochodu, cen,

---

<sup>52</sup> Główny Urząd Statystyczny, Co warto wiedzieć o inflacji?, Warszawa 2019, s. 9.

<sup>53</sup> Główny Urząd Statystyczny, Zeszyt metodologiczny. Badanie budżetów gospodarstw domowych, Warszawa 2024, s. 29.

<sup>54</sup> Główny Urząd Statystyczny, Zeszyt metodologiczny. Badanie budżetów gospodarstw domowych, Warszawa 2024, s. 10.

zobowiązań, dostępu do kredytu i niepewności. Wzrost inflacji wymusza wybór między potrzebami podstawowymi i dobrowolnymi. Wzrost stóp procentowych dodaje do tego koszt pieniądza. Dlatego zachowania konsumpcyjne są dobrym obszarem badania wpływu inflacji i polityki pieniężnej.

### 1.5. Oszczędności gospodarstw domowych

Oszczędności gospodarstw domowych oznaczają część dochodu, która nie zostaje przeznaczona na bieżącą konsumpcję. W ujęciu ekonomicznym są jednak czymś więcej niż arytmetyczną różnicą między dochodem a wydatkami. Pełnią funkcję zabezpieczenia przed niepewnością, pozwalają finansować większe zakupy, wspierają planowanie emerytalne i zmniejszają zależność od kredytu. GUS wskazuje, że dochód do dyspozycji może zostać przeznaczony na konsumpcję lub przyrost oszczędności. Oznacza to, że oba cele konkurują o te same środki.<sup>55</sup>

Motywy oszczędzania można podzielić na kilka grup. Motyw przezornościowy dotyczy ochrony przed nieprzewidzianymi wydatkami, chorobą, utratą pracy albo wzrostem kosztów życia. Motyw celowy wiąże się z zakupem mieszkania, samochodu, edukacją, remontem lub wakacjami. Motyw emerytalny służy zabezpieczeniu przyszłego poziomu życia, a motyw inwestycyjny zakłada lokowanie kapitału z oczekiwaniem zysku. W warunkach inflacji każdy z tych motywów zmienia znaczenie, bo pieniądź przechowywany bez oprocentowania traci siłę nabywczą.

Inflacja wpływa na oszczędności przez realną wartość kapitału. Jeśli gospodarstwo posiada 10 tys. zł oszczędności, a ceny rosną, nominalna kwota się nie zmienia, lecz jej siła nabywczą maleje. Kluczowa staje się realna stopa zwrotu, czyli nominalne oprocentowanie pomniejszone o inflację. OECD wskazuje, że inflacja może wpływać na oszczędności także niezależnie od realnej stopy procentowej, między innymi przez niepewność i motyw przezornościowy.<sup>56</sup>

W praktyce możliwe są dwie przeciwne reakcje. Część gospodarstw zwiększa oszczędności, bo obawia się przyszłych wydatków. Inne gospodarstwa zmniejszają

**Commented [P58]:** Tu potrzebne są konkrety: nazwisko autora/instytucja, data, dane liczbowe albo krótki przykład z przywołanego źródła. Samo powołanie typu „GUS wskazuje” albo „OECD zwraca uwagę” jest za słabe.  
Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P59]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik.  
Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P60]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik.  
Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P61]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik.  
Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P62]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnych danych. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego.  
Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

<sup>55</sup> Główny Urząd Statystyczny, Zeszyt metodologiczny. Badanie budżetów gospodarstw domowych, dz. cyt., s. 29.

<sup>56</sup> A. de Serres, F. Pelgrin, The Decline in Private Saving Rates in the 1990s in OECD Countries: How Much Can be Explained by Non-Wealth Determinants?, OECD Economics Department Working Papers No. 344, OECD, Paris 2002, s. 10.

oszczędności, ponieważ muszą finansować bieżące koszty życia albo nie chcą utrzymywać pieniędzy tracących wartość. To, która reakcja przeważy, zależy od dochodu, zadłużenia, liczby osób w gospodarstwie, stabilności zatrudnienia i dostępnych instrumentów finansowych.

Stopy procentowe są drugim kluczowym czynnikiem wpływającym na oszczędności. Wyższe stopy mogą zwiększać oprocentowanie depozytów, obligacji i innych względnie bezpiecznych instrumentów. Dla gospodarstwa oznacza to możliwość uzyskania wyższego dochodu od kapitału. Ocena opłacalności zależy jednak od inflacji. Jeżeli tempo wzrostu cen przewyższa oprocentowanie, realna stopa zwrotu pozostaje ujemna, a oszczędzanie pełni przede wszystkim funkcję zabezpieczającą.

Badania OECD nad stopami oszczędności gospodarstw domowych wskazują, że dochód rozporządzalny, realne stopy procentowe i inflacja są ważnymi determinantami oszczędzania w większości analizowanych krajów. Wniosek ten jest przydatny dla pracy o Polsce, ponieważ nakazuje analizować oszczędzanie razem z otoczeniem makroekonomicznym. Nie wystarczy ustalić, czy gospodarstwa chcą oszczędzać. Trzeba sprawdzić, czy mają nadwyżkę dochodu i czy oszczędzanie chroni realną wartość pieniędzy.<sup>57</sup>

Wysokie stopy procentowe mogą jednocześnie ograniczać zdolność oszczędzania gospodarstw zadłużonych. Wzrost raty kredytu przesuwają część dochodu z potencjalnych oszczędności na obsługę długu. Wtedy podwyżka stóp działa korzystnie na gospodarstwa posiadające wolny kapitał, ale niekorzystnie na kredytobiorców. Taki podział skutków jest ważny społecznie, bo różne grupy gospodarstw oceniają tę samą decyzję banku centralnego z odmiennych perspektyw.

Znaczenie mają również ograniczenia płynnościowe. OECD zwraca uwagę, że wpływ realnej stopy procentowej na oszczędności zależy między innymi od tego, jaka część gospodarstw nie ma swobodnej nadwyżki środków. Gospodarstwo bez nadwyżki dochodu nie zwiększy oszczędności tylko dlatego, że oprocentowanie lokat wzrosło. Najpierw musi pokryć koszty żywności, mieszkania, energii, transportu i rat kredytowych. Dopiero pozostała część dochodu może zostać odłożona.<sup>58</sup>

**Commented [P63]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretności. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego.  
Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P64]:** Tu potrzebne są konkrety: nazwisko autora/instytucja, data, dane liczbowe albo krótki przykład z przywołanego źródła. Samo powołanie typu „GUS wskazuje” albo „OECD zwraca uwagę” jest za słabe.  
Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P65]:** Tu potrzebne są konkrety: nazwisko autora/instytucja, data, dane liczbowe albo krótki przykład z przywołanego źródła. Samo powołanie typu „GUS wskazuje” albo „OECD zwraca uwagę” jest za słabe.  
Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

<sup>57</sup> F. Hüfner, I. Koske, Explaining Household Saving Rates in G7 Countries: Implications for Germany, OECD Economics Department Working Papers No. 754, OECD, Paris 2010, s. 18.

<sup>58</sup> A. de Serres, F. Pelgrin, The Decline in Private Saving Rates in the 1990s in OECD Countries: How Much Can be Explained by Non-Wealth Determinants?, OECD Economics Department Working Papers No. 344, OECD, Paris 2002, s. 10.

Oszczędności gospodarstw mają także znaczenie makroekonomiczne, ponieważ wpływają na finansowanie inwestycji, stabilność finansową i bieżący popyt. Większa skłonność do oszczędzania może wzmacniać bezpieczeństwo gospodarstw, ale jednocześnie ograniczać konsumpcję. W warunkach wysokiej inflacji gospodarstwa często wybierają między utrzymaniem bieżących wydatków a ochroną poduszki finansowej. Obie decyzje mają konsekwencje dla gospodarki.

W ujęciu budżetowym oszczędzanie jest powiązane z dochodem do dyspozycji. GUS wskazuje, że dochód ten może zostać przeznaczony na konsumpcję lub przyrost oszczędności. Pozwala to traktować oszczędności jako element rachunku gospodarstwa domowego, a nie tylko efekt postawy psychologicznej. Jeżeli rośnie udział wydatków koniecznych, możliwość oszczędzania maleje nawet wtedy, gdy dochód nominalny pozostaje bez zmian.<sup>59</sup>

W pracy obejmującej lata 2018-2025 oszczędności trzeba więc rozpatrywać jako wynik łącznego działania inflacji i stóp procentowych. Inflacja obniża realną wartość pieniądza i podnosi koszty życia. Stopy procentowe wpływają na oprocentowanie oszczędności, koszt kredytu i atrakcyjność przesuwania konsumpcji w czasie. Dla jednych gospodarstw okres wysokich stóp oznacza możliwość wyższych odsetek. Dla innych oznacza ograniczenie budżetu przez raty kredytowe i wydatki podstawowe.

Oszczędzanie nie jest wyłącznie efektem indywidualnej odpowiedzialności finansowej. Zależy od poziomu dochodu, struktury wydatków, dostępności instrumentów finansowych, inflacji i stóp procentowych. Dlatego w dalszej części pracy oszczędności należy analizować razem z konsumpcją. Obie kategorie opisują ten sam budżet: środki przeznaczone na wydatki bieżące nie mogą jednocześnie zasilać oszczędności, a środki odłożone ograniczają konsumpcję w danym okresie.<sup>60</sup>

## Podsumowanie rozdziału

Rozdział pierwszy uporządkował pojęcia potrzebne do analizy wpływu inflacji i stóp procentowych na gospodarstwa domowe. Inflacja została przedstawiona jako wzrost ogólnego poziomu cen mierzony przede wszystkim za pomocą CPI, ale także jako zjawisko odczuwane

**Commented [P66]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P67]:** Tu potrzebne są konkrety: nazwisko autora/instytucja, data, dane liczbowe albo krótki przykład z przywołanego źródła. Samo powołanie typu „GUS wskazuje” albo „OECD zwraca uwagę” jest za słabe. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P68]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnych danych. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P69]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretnych danych. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego. Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

<sup>59</sup> Główny Urząd Statystyczny, Zeszyt metodologiczny. Badanie budżetów gospodarstw domowych, Warszawa 2024, s. 29.

<sup>60</sup> Główny Urząd Statystyczny, Zeszyt metodologiczny. Badanie budżetów gospodarstw domowych, dz. cyt., s. 29.

różnie przez poszczególne gospodarstwa. Oficjalny wskaźnik opisuje przeciętny koszyk, podczas gdy indywidualne doświadczenie inflacji zależy od struktury wydatków, dochodu i możliwości dostosowania budżetu.<sup>61</sup>

Stopy procentowe zostały ujęte jako instrument polityki pieniężnej wpływający na kredyt, depozyty, konsumpcję i oszczędności. Ich znaczenie zależy nie tylko od poziomu nominalnego, lecz także od relacji do inflacji oraz od pozycji gospodarstwa domowego. Ta sama podwyżka stóp może poprawić sytuację gospodarstwa posiadającego wolne środki i jednocześnie pogorszyć sytuację gospodarstwa spłacającego kredyt o zmiennym oprocentowaniu.

Analiza teoretyczna konsumpcji i oszczędności pokazuje, że reakcje gospodarstw domowych na zmiany makroekonomiczne są zróżnicowane. OECD zwraca uwagę na znaczenie struktury wydatków dla indywidualnego doświadczenia inflacji, a także na rolę realnych stóp procentowych i inflacji w kształtowaniu oszczędności. W kolejnych rozdziałach wymaga to zestawienia wskaźników ogólnych z danymi o dochodach, wydatkach, zadłużeniu i oszczędnościach.<sup>62 63</sup>

Najważniejszy wniosek z rozdziału dotyczy współdziałania inflacji i stóp procentowych. Inflacja obniża siłę nabywczą dochodów, natomiast stopy procentowe wpływają na koszt kredytu i realną opłacalność oszczędzania. Razem kształtują budżet gospodarstwa domowego, jego decyzje zakupowe, zdolność do oszczędzania i poczucie bezpieczeństwa finansowego. Taka podstawa teoretyczna pozwala przejść do analizy sytuacji makroekonomicznej Polski w latach 2018-2025 oraz zmian w budżetach gospodarstw domowych.

## Bibliografia

1. Białek J., Metodologia pomiaru inflacji: stan obecny i wyzwania, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2019, [https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/6375/2/1/1/pomiar\\_inflacji\\_i\\_stan\\_obecny\\_i\\_wyzwania.pdf](https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/6375/2/1/1/pomiar_inflacji_i_stan_obecny_i_wyzwania.pdf).
2. Caisl J., Hermida L., Levy H., Menyhért B., The Uneven Impact of High Inflation, OECD Papers on Well-being and Inequalities, Working Paper No. 18, OECD, Paris 2023,

<sup>61</sup> Główny Urząd Statystyczny, Co warto wiedzieć o inflacji?, dz. cyt., s. 9.

<sup>62</sup> J. Caisl, L. Hermida, H. Levy, B. Menyhért, The Uneven Impact of High Inflation, dz. cyt., s. 16.

<sup>63</sup> F. Hüfner, I. Koske, Explaining Household Saving Rates in G7 Countries..., dz. cyt., s. 18.

**Commented [P70]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretności. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego.  
Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P71]:** Tu potrzebne są konkrety: nazwisko autora/instytucja, data, dane liczbowe albo krótki przykład z przywołanego źródła. Samo powołanie typu „GUS wskazuje” albo „OECD zwraca uwagę” jest za słabe.  
Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P72]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretności. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego.  
Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P73]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretności. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego.  
Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P74]:** Zdanie jest zbyt ogólne merytorycznie. Należy doprecyzować, o jaki mechanizm, grupę gospodarstw, kategorię wydatków albo przykład z lat 2018-2025 chodzi. Bez tego brzmi jak ogólnik.  
Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

**Commented [P75]:** Fragment brzmi sztucznie i może sprawiać wrażenie tekstu wygenerowanego przez AI, bo używa ogólnej formuły bez konkretności. Stylem ludzkim warto napisać prościej, mniej hasłowo, z jednym naturalnym przykładem odnoszącym się do budżetu domowego.  
Nie trzeba dopisywać gotowej tezy od nowa, tylko przerobić fragment tak, aby brzmiał jak samodzielny komentarz autora pracy, a nie streszczenie źródła.

[https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/10/the-uneven-impact-of-high-inflation\\_3a838984/59e2b8ae-en.pdf](https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/10/the-uneven-impact-of-high-inflation_3a838984/59e2b8ae-en.pdf).

3. de Serres A., Pelgrin F., The Decline in Private Saving Rates in the 1990s in OECD Countries: How Much Can be Explained by Non-Wealth Determinants?, OECD Economics Department Working Papers No. 344, OECD, Paris 2002, [https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2002/12/the-decline-in-private-saving-rates-in-the-1990s-in-oecd-countries\\_g17a1471/241254248236.pdf](https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2002/12/the-decline-in-private-saving-rates-in-the-1990s-in-oecd-countries_g17a1471/241254248236.pdf).

4. Główny Urząd Statystyczny, Co warto wiedzieć o inflacji?, Warszawa 2019, [https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5464/18/1/1/co\\_warto\\_wiedziec\\_o\\_inflacji.pdf](https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5464/18/1/1/co_warto_wiedziec_o_inflacji.pdf).

5. Główny Urząd Statystyczny, Zeszyt metodologiczny. Badanie budżetów gospodarstw domowych, Warszawa 2024, [https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5486/10/3/1/zeszyt\\_metodologiczny\\_badanie\\_budzetow\\_gospodarstw\\_domowych.pdf](https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5486/10/3/1/zeszyt_metodologiczny_badanie_budzetow_gospodarstw_domowych.pdf).

6. Hüfner F., Koske I., Explaining Household Saving Rates in G7 Countries: Implications for Germany, OECD Economics Department Working Papers No. 754, OECD, Paris 2010, [https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2010/03/explaining-household-saving-rates-in-g7-countries\\_g17a1e17/5kmjv81n9phc-en.pdf](https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2010/03/explaining-household-saving-rates-in-g7-countries_g17a1e17/5kmjv81n9phc-en.pdf).

7. Kapuściński M., Kocięcki A., Kowalczyk H., Łyziak T., Przystupa J., Stanisławska E., Sznajderska A., Wróbel E., Mechanizm transmisji polityki pieniężnej w Polsce. Co wiemy w 2015 roku?, Materiały i Studia nr 323, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2016, <https://static.nbp.pl/publikacje/materiały-i-studia/ms323.pdf>.

8. Narodowy Bank Polski, Metodyka obliczania miar inflacji bazowej publikowanych przez Narodowy Bank Polski, Warszawa 2026, <https://static.nbp.pl/dane/inflacja/metodyka.pdf>.

9. Rada Polityki Pieniężnej, Założenia polityki pieniężnej na rok 2022, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2021, [https://static.nbp.pl/dokumenty/polityka-pieniezna/strategia-polityki-pienieznej/zalozenia\\_pp\\_2022.pdf](https://static.nbp.pl/dokumenty/polityka-pieniezna/strategia-polityki-pienieznej/zalozenia_pp_2022.pdf).

10. Budzik T., Inflacja - pojęcie, znaczenie, mierniki, [w:] I. Budzik-Nowodzińska, T. Budzik, L. Włodarska-Zoła, S. Stachera-Włodarczyk, Podstawy finansów - problemy kalkulacji wartości pieniądza w czasie, Wydawnictwo Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2023, <https://wydawnictwo.pcz.pl>.

11. Chruślak D., Inflacja we współczesnej gospodarce, *Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne*, z. 1, 2024, DOI: <https://doi.org/10.24136/sepia.2024.001>.
12. Kępka A., Pająk N., Wpływ wojny w Ukrainie na wysokość inflacji w Polsce, *Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne*, z. 4, 2022.
13. Zelma E., Inflacja w Polsce w świetle wybranych teorii ekonomicznych, *Nauki Ekonomiczne*, t. XL, 2024, DOI: 10.19251/ne/2024.40(6).
14. Kamińska A., Inflacja w Polsce w latach 2010-2021 i jej znaczenie dla gospodarki, [w:] *Debiuty Studenckie 2022*, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wrocław 2022.
15. International Labour Office, International Monetary Fund, OECD, Eurostat, UNECE, World Bank, *Consumer Price Index Manual: Concepts and Methods 2020*, Washington 2020.
16. Reinsdorf M., COVID-19 and the CPI: Is Inflation Underestimated?, IMF Working Paper WP/20/224, International Monetary Fund, Washington 2020.
17. European Parliamentary Research Service, *Inflation explained: What lies behind and what is ahead?*, European Parliament, Brussels 2022.
18. D'Acunto F., Charalambakis E., Georgarakos D., Kenny G., Meyer J., Weber M., *Household inflation expectations: an overview of recent insights for monetary policy*, ECB Discussion Paper Series No. 24, Frankfurt am Main 2024.
19. Menz J.-O., Wieland E., Beck G. W., *Estimating the impact of quality adjustment on consumer price inflation*, ECB Working Paper Series No. 2773, revised May 2025.
20. Bianco D., *The Redistributive Effects of Inflation on Spanish Households*, MPRA Paper No. 122176, Munich 2024.

